

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Фізико-технологічний факультет
Кафедра загальнотехнічних дисциплін і технологій

“Затверджую”

проректор з навчальної роботи

“ _____ ” _____ 2006 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

Для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей

Рівне – 2006

68.69 p
К 72
614.8 (073)

Костюк М.П., Шевчук О.А. Програма навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності”: Для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей. – Рівне: РДГУ, 2006. – 23 с.

Автори:

Костюк М.П. – доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін і технологій;

Шевчук О.А. – викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін і технологій, член науково-методичної ради з ЦО, ОМЗ, ОБЖ у Рівненській області.

Рецензенти:

Чабан В.Й. – доцент, завідувач кафедри ОП і БЖД, НУВГП;

Шамсутдінов Б.Ф. – доцент кафедри ЗТД і Т.

Відповідальний за випуск

Юсенко Ю.С. – доцент, завідувач кафедри ЗТД і Т.

Навчальна програма схвалена і рекомендована до друку кафедрою загальнотехнічних дисциплін і технологій РДГУ (протокол №10 від 10 травня 2006 р.).

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006 р.

Структура програми навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності”

1. Опис предмета навчальної дисципліни

Курс: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу	Зауваження
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6 кредитів Змістовних модулів: 2 Загальна кількість годин: 54</p>	<p>Шифр та назва напрямку: 0101 “Педагогічна освіта” Шифр та назва спеціальності: 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Мова і література англійська, німецька, французька, російська” 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова і література” 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Музика” 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Математика” 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Історія” 7.010102 “Початкове навчання” 7.010101 “Дошкільнє виховання” Шифр та назва напрямку: 0401 “Психологія” Шифр та назва спеціальності: 7.040101 “Психологія” Шифр та назва напрямку: 0501 “Економіка і підприємництво” Шифр та назва спеціальності: 7.050102 “Економічна кібернетика” Шифр та назва напрямку: 0502 “Менеджмент” Шифр та назва спеціальності: 7.050201 “Менеджмент організацій” Шифр та назва напрямку: 0403 “Політологія” Шифр та назва спеціальності: 6.040300 “Політологія” Шифр та назва напрямку: 0802 “Прикладна математика” Шифр та назва спеціальності: 7.080201 “Інформатика” 7.080202 “Прикладна математика”</p>	<p>Обов’язковий рік підготовки: I Семестр: 1,2 Лекції: 18 год. Практичні: 8 годин Самостійна робота: 20 годин Індивідуальна робота: 4 години (реферати) Вид контролю: залік</p>	

<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS 1 кредит</p> <p>Змістовних модулів: 2</p> <p><i>Загальна кількість годин: 54</i></p>	<p><i>Шифр та назва напрямку:</i> 7.0101 “Педагогічна освіта”</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання”</p> <p>7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика”</p> <p>Шифр та назва напрямку: 0202 “Мистецтво”</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 7.020201 “Театральне мистецтво” (АТ).</p> <p>6.070800 “Екологія та охорона навколишнього середовища”</p>	<p>Обов’язковий</p> <p>Рік підготовки: I, II Семестр: 1,2,3</p> <p>Лекції: 18 год. Практичні: 16 год. Самостійна робота: 20 год.</p> <p>Індивідуальна робота: 4 години (реферати). Вид контролю: залік</p>	
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS 1 кредит</p> <p>Змістовних модулів: 2</p> <p><i>Загальна кількість годин: 54</i></p>	<p><i>Шифр та назва напрямку:</i> 0201 “Культура”</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 7.020105 “Документознавство та інформаційна діяльність”</p> <p>7.020102 “Бібліотекознавство і бібліографія”</p> <p>7.020101 “Культурологія”</p> <p>Шифр та назва напрямку: 0202 “Мистецтво”</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 7.020205 “Музичне мистецтво”</p> <p>7.020207 “Музична педагогіка і виховання”</p> <p>7.020202 “Хореографія”</p> <p>7.020201 “Театральне мистецтво”</p>	<p>Обов’язковий</p> <p>Рік підготовки: III, IV</p> <p>Семестр: 5,7,8</p> <p>Лекції: 18 год. Практичні: 12 годин Самостійна робота: 24 години</p> <p>Індивідуальна робота: 4 години (реферати). Вид контролю: залік</p>	

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить 37% до 52%.

2. Мета викладання дисципліни

Метою вивчення дисципліни є: *формування* у студентів принципів основ безпечного взаємозв’язку людини з життєвим середовищем, які враховують психофізіологічні особливості людини і процеси, що відбуваються в навколишньому середовищі для здатності захисту особистості, суспільства, держави, людства; вміння і навички для запобігання і ліквідації НС, захисту людей та навколишнього середовища; *забезпечення* відповідними сучасним вимогам знаннями про загальні закономірності виникнення і розвиток небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров’я людини.

Завдання

Завдання дисципліни – *навчити* студентів:

- ідеології і культури поведінки безпечного контактування з життєвим середовищем в умовах небезпек, формування світогляду і моделі безпеки людини;
- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид, визначати просторові та часові координати, величину та імовірність їх прояву;
- визначати небезпечні, шкідливі та вражаючі чинники, що породжуються джерелами цих небезпек;
- планувати заходи щодо створення здорових і безпечних умов життя та діяльності у системі “людина – життєве середовище”;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих чинників на організм людини, вражаючих чинників на безпеку системи “людина-життєве середовище”;
- використовувати нормативно-правову базу захисту особистості та навколишнього середовища, прав особи на працю, медичне забезпечення, захист у надзвичайних ситуаціях тощо;
- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих чинників;
- запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення приймати адекватні рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні та освітньо-виховні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі.

Вивчення дисципліни дозволить майбутньому вчителю набути знання, необхідні при викладанні в школі дисципліни „Основи безпеки життєдіяльності”.

3. Програма навчальної дисципліни

Вступ

Для України, як і інших держав, період останніх років ХХ і початку ХХІ століть характерний низкою катастроф техногенного та природного походження, зростання соціальних небезпек, пов'язаних з економічними негараздами. Людству загрожує небезпека повільного вимирання внаслідок безперервного погіршення якості навколишнього середовища, а також вичерпання природних ресурсів.

Статистика свідчить, що рівень смертності, травматизму, аварій і катастроф в Україні набагато перевищує аналогічні показники розвинутих країн.

Вихід з цього становища полягає у реалізації комплексу заходів, спрямованих на мобілізацію державних структур, громадськості та ін., щоб створити матеріальні засади, підготувати відповідні людські ресурси і найголовніше змінити спосіб мислення та поведінки людей.

Серед заходів, започаткованих в галузі освіти, було введення в дію Програми підготовки студентів вищих навчальних закладів з дисципліни “Безпека життєдіяльності”.

Безпека життєдіяльності – це галузь знань про взаємодію людини з оточуючим середовищем, які ґрунтуються на психофізіологічних особливостях людини, різнобічному прояву середовища, формує світогляд і модель безпеки для захисту особистості, суспільства, держави, людства.

Основними формами організації занять є лекції – 18 годин, практичні заняття – 8-16 годин та самостійна робота – 20-30 годин.

Для оцінки знань студентів використовується поточний контроль з основних розділів програми, оцінка доповіді рефератів та активність при обговоренні досліджень.

Підсумковою формою контролю є семестровий залік. Для його отримання студент повинен мати задовільні оцінки поточного контролю, виступити на практичних заняттях перед групою з рефератом, та відпрацювати всі пропущені практичні заняття.

У результаті вивчення курсу “Безпека життєдіяльності” студент повинен:

Знати:

- реакцію людського організму на зміни навколишнього середовища;
- небезпеки і шкідливі чинники життєвого середовища і наслідки їх негативних дій;
- основи організації забезпечення безпечних умов життя людини;
- правові, нормативно-технічні та освітньо-виховні основи забезпечення безпеки життєдіяльності.

Уміти:

- оцінити небезпеку і грамотно здійснювати заходи щодо самозахисту і захисту суспільства від небезпеки;
- надавати першу медичну допомогу у випадках виникнення надзвичайних ситуацій;
- усвідомлювати, що в центрі уваги повинна бути людина, як головна цінність держави;
- удосконалювати свої фізичні і психологічні можливості, щоб протистояти небезпекам.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Базові основи безпеки життєдіяльності

Тема 1. Вступ до безпеки життєдіяльності. Предмет БЖД. Рейтингова система знань з БЖД. Стадії життя людини, зміни рівня форм її захищеності. Сутність поняття “безпека життєдіяльності”, принципи безпечного існування людини. Взаємозв’язок різних наук із поняттям “безпека”. Роль безпеки у формуванні науки БЖД. Зниження якості психофізіологічних властивостей людини до її потреб. Погіршення стану навколишнього середовища.

Тема 2. Теоретичні основи БЖД.

Види небезпек та їх класифікація. Небезпечні чинники навколишнього середовища. Ризик як чинник потенційної небезпеки. Оцінка ступенів ризику. Концепція допустимого ризику. Системний аналіз безпеки життєдіяльності. Система БЖД і людина. Управління ризиком.

Тема 3. Психофізіологічна надійність людини.

Значення фізіологічних і психологічних функцій людини у її безпеці життєдіяльності. Достовірність відчуттів та межі допустимого навантаження подразнень. Зоровий, слуховий, шкіряний аналізатори (експеримент щодо дії головних органів аналізаторів). Фізіологічна та психологічна дія метеорологічних умов на організм людини. Дія кольорів на зоровий аналізатор та роботу головного мозку.

Психіка людини. Психічні процеси, стани, властивості та формування свідомої поведінки. Атрибути, риси та емоційні якості людини. Психофізіологічна надійність людини.

Тема 4. Чинники зниження та засоби підвищення життєдіяльності.

Людина як елемент системи БЖД. Здоров’я людини та причини, що впливають на тривалість та якість життя. Стан передхвороби. Чинники зниження життєдіяльності людини. Конфлікт як психічна травма. Дія наркотичних (алкоголю, нікотину тощо), лікарських, токсичних речовин на організм людини та її наслідки. Утома, перевтома і хворобливий стан людини. Хронобіологічне функціонування організму людини і його особливості (жінок, підлітків, людей похилого віку).

Соціальні хвороби. Поширення інфекційних і неінфекційних захворювань в сучасних економічно розвинених країнах. Шляхи підвищення життєдіяльності людини: ведення здорового способу життя (оздоровча фізична культура, правильне дихання, оздоровча дихальна гімнастика Бутейка, Стрельнікової, раціональне харчування, загартовування, дотримання режиму дня і сну, навчання та відпочинку), психологічні заходи відновлення працездатності та психопрофілактика.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Небезпеки, принципи і способи захисту людини

Тема 5. Небезпеки людини в сфері проживання.

Побутові небезпеки

Величина та причини травматизму в повсякденному житті. Суїцид, утоплення, отруєння, побутова хімія, природний і зріджений газ, електричний струм, пожежі. Правила поведінки та перша долікарська допомога.

Тема 6. Небезпеки людини в сфері проживання:

Транспортні небезпеки

Травматизм на транспорті. Закон про дорожній рух. Небезпеки від роботи рушія, середовища і організації руху. Активна, пасивна, після аварійна, екологічна безпека рушія. Особливості небезпеки середовища і організації руху. Автотранспорт, залізничний, повітряний та морський транспорт, метро, ліфт.

Соціально-політичні небезпеки

Соціальні конфлікти: війна, тероризм, кримінальний тероризм. Небезпеки натовпу та правила поведінки.

Тема 7. Безпека життєдіяльності людини в умовах надзвичайних ситуацій.

Стан природньо-техногенної безпеки України. Причини виникнення і класифікація надзвичайних ситуацій

Системний аналіз “середовища проживання” як джерела виникнення надзвичайних ситуацій. Природні загрози і їх розміщення по регіонах України. Сильні вітри, снігопади, ожеледиця, налипання мокрого снігу, повені, паводки, землетруси, зсуви, абразійні процеси, підтоплення, забруднення підземних вод, пожежі.

Техногенні загрози і їх концентрація по регіонах України. Надвисока концентрація в окремих районах великих промислових комплексів, високий рівень радіаційної небезпеки, небезпеки хімічного ураження, вибухонебезпечних об’єктів, гідроспоруд, транспорту.

Причини виникнення і класифікація надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціально-політичного та військового характеру.

Тема 8. Основні принципи і способи захисту населення у надзвичайних ситуація.

Планування і здійснення захисту населення. Запобігання виникнення НС. Єдина державна система запобігання НС техногенного і природного характеру і реагування на них (ЄДСЗР). Структура і функції елементів системи. Рівні, режими функціонування системи. Оцінка аварійної події та її класифікація. Порядок введення надзвичайного стану. Організація життєзабезпечення населення в НС.

Державна система ЦО. Оповіщення, навчання, медична профілактика, евакуація. Ліквідація наслідків НС.

Тема 9. Організація та управління безпекою життєдіяльності

Правові основи БЖД. Конституція України та Законодавство про охорону здоров'я. Кодекс законів про працю та закон про охорону праці, система стандартів безпеки праці. Відповідальність за порушення законів про охорону здоров'я і праці. Управління та нагляд з БЖД. Держава на захисті життя і гідності людини: спеціальні служби (міліція, швидка медична допомога, пожежна, газова охорона).

4. Структура залікового кредиту по напрямках підготовки (денна форма навчання)

Тема	Кількість годин, відведених по напрямках підготовки на:						
	Лекції	Практичні заняття			Самостійну роботу		
		На- пря- м 1	На- пря- м 2	На- пря- м 3	На- пря- м 1	На- пря- м 2	На- пря- м 3
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль 1. Базові основи безпеки життєдіяльності							
Тема 1. Вступ до БЖД. Предмет БЖД	2			1	2	2	2
Тема 2. Теоретичні основи БЖД	2	2	2	2	4	4	3
Тема 3. Психофізіологічна надійність людини	2	1	2	2	4	3	2
Тема 4. Чинники зниження та засоби підвищення життєдіяльності	2	1	2	2	4	3	3
Змістовний модуль 2. Небезпеки, принципи і способи захисту людини							
Тема 5. Небезпеки людини в сфері проживання	2	1	2	2	4	3	2
Тема 6. Транспортні та соціально- політичні небезпеки	2	1	1	2	2	2	1
Тема 7. Безпека людини в умовах надзвичайних ситуацій	2	0,5	1	2	4	3	1
Тема 8. Основні принципи і способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	2	0,5	1	2	2	2	1
Тема 9. Організація і управління безпекою життєдіяльності	2	1	1	1	2	2	1
Всього годин	18	8	12	16	28	24	20

Структура залікового кредиту (заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин відведених по напрямках підготовки на:							
	Лекції		Практичні заняття			Самостійну роботу		
	На- прям 1	На- прям 2	На- прям 1	На- прям 2	На- прям 3	На- прям 1	На- прям 2	На- прям 3
1	2	3	4	5	6	7	8	
Змістовний модуль 1. Базові основи безпеки життєдіяльності								
Тема 1. Вступ до БЖД. Предмет БЖД	0,5	0,5				2	2	2
Тема 2. Теоретичні основи БЖД	0,5	0,5				6	6	6
Тема 3. Психофізіологічна надійність людини	0,5	0,5	2	2	1	4	4	4
Тема 4. Чинники зниження та засоби підвищення життєдіяльності	0,5	0,5				7	7	8
Змістовний модуль 2. Небезпеки, принципи і способи захисту людини								
Тема 5. Небезпеки людини в сфері проживання	1	0,5				5	6	6
Тема 6. Транспортні та соціально- політичні небезпеки	1	0,5				4	4	4
Тема 7. Безпека людини в умовах надзвичайних ситуацій	1	0,5	2	2	1	5	5	6
Тема 8. Основні принципи і способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	0,5					4	4	4
Тема 9. Організація і управління безпекою життєдіяльності	0,5	0,5				5	6	6
Всього годин	6	4	8	4	2	42	44	46

5. Теми практичних занять

1. Дослідження впливу темпераменту і характеру людини на її БЖД.
2. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.
3. Дослідження наслідків взаємодії людини з оточуючим середовищем.
4. Дослідження захищеності людини (вроджених якостей і набутих навичок).
5. Дослідження небезпечних ситуацій в побуті.
6. Дослідження небезпечних ситуацій при користуванні побутовою технікою, транспортом та соціальних небезпек.

7. Дослідження формування у людини відповідних моральних цінностей, поглядів, культури поведінки щодо її БЖД.
8. Дослідження надзвичайних ситуацій та уміння користуватись державною допомогою для БЖД.
9. Підсумкове практичне заняття.

6. Завдання для самостійної роботи

Самостійну роботу студенти виконують в процесі:

- складання звітів до психодіагностичних досліджень;
- написання реферату;
- підведення підсумків практичних занять;
- підготовки до здачі тестових завдань змістовних модулів.

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності” використовуються наступні методи навчання:

1. *Пояснювально-ілюстративний*, що забезпечує правильне сприйняття матеріалу (формування уявлення про предмет вивчення) і створює відповідну основу для формування понять щодо безпечної життєдіяльності людини. Він може мати такі форми вияву, як розповідь, бесіда, лекція, пояснення, ілюстрація, демонстрація схем, малюнків, плакатів, роботи тренажера, накладання джгутів, обговорення тощо.
2. *Частково-пошуковий і дослідницький*, що дозволяють студенту самостійно шукати шляхи вирішення проблеми, встановлювати послідовність її розв’язання, робити самостійні висновки, узагальнювати їх. Для їх реалізації студенти:
 - пишуть повідомлення, реферати з тем, що не увійшли до лекційного курсу.

Словесний, практичний, наочний методи ґрунтуються на різних джерелах інформації. Ними можуть бути:

- аналітичний матеріал НС, які виникли на території України та світу;
- комплект комп’ютерних програм.

8. Методи оцінювання знань

Для вивчення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу проводяться:

- оцінка роботи на лекційних заняттях по конспектах лекцій;
- оцінка роботи на практичних заняттях по записах, інформації по змісту заслуханих рефератів в робочих зошитах, звітів психодіагностичних досліджень та по підсумковим звітам практичних занять;

- оцінка самостійної роботи над рефератом при заслуховуванні доповіді студента на практичних заняттях;
- оцінка самостійної роботи студента над текстом рецензії на реферат одногрупника;
- оцінка знань підсумковим тестуванням кожного змістовного модуля.

По кожному контролю визначається рейтинг, який може сягати в сумі до 100 балів.

9. Розподіл балів для визначення рейтингу знань студентів по кредитно-модульній системі

№ з/п	Види робіт	Бали	Контроль	Примітка
1.	Відвідування і конспектування лекцій	До 18	По наявності конспекту лекцій	Враховується повнота конспекту
2.	Відвідування практичних занять	До 16	По журналу обліку відвідування занять	
3.	Активність в обговоренні проблем, що розглядаються та самостійна робота на практичному занятті	До 16	Наявність в робочому зошиті студента змісту рефератів, звітів психодіагностичних досліджень та зроблених підсумків	
4.	Самостійна наукова робота над рефератом по аналізу літературних джерел по одній з проблем БЖД. В тому числі:	До 20	Заслуховування доповіді студента на практичному занятті	
4.1.	Повнота визначення основних термінів і понять та формування мети та завдання досліджень	До 3-х		
4.2.	Достатність зібраних матеріалів, що свідчать про глибину розуміння проблеми, їх оригінальність	До 9		
4.3.	Узагальнення матеріалу реферату стосовно особливостей досліджуваної проблеми, конкретність висновків, спрямованість їх на аудиторію, цінність та можливість реалізації	До 4-х		

4.4.	Здатність стисло проінформувати про зібрані матеріали, з яких витікає висновок про потребу тих чи інших дій для покращення своєї життєдіяльності	До 4-х		
5.	Своєчасність підготовки та здачі реферату	5		
6.	Самостійна робота по складанню рецензії на реферат одногрупника	До 5-ти	По змісту тексту рецензії, що подана перед доповіддю, змісту реферату	
7.	Підсумковий контроль знань по змістовних модулях	До 20-ти	Тестування	

Критерії оцінки успішності за різними шкалами

Оцінка ECTS	Визначення	Шкала ECTS	Національна шкала		Шкала навчального закладу
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	A	„5”	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	BC	„4”	Зараховано	75-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок				
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	DE	„3”	Зараховано	60-74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії				
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік. Незадовільно з можливістю повторного складання	FX	„2”	Незараховано	40-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота. Незадовільно з обов’язковим повторним курсом	F	„1”	Незараховано	1-39

Облік рейтингу студентів ведеться у формі таблиці (додаток 1).

10. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни „Безпека життєдіяльності” включає:

- друкований роздатковий матеріал;
- відеофільми;
- діафільми;

- компакт-диски;
- комплект плівок;
- методичні посібники.
- тренажер “Штучне дихання та непрямий масаж серця”;
- інформаційно-ілюстративний матеріал (пам’ятки, плівки, буклети, листівки, плакати, стенди, малюнки);
- аналітичний матеріал НС, які виникли на території України та світу;
- комплект комп’ютерних програм.

Методичні посібники

1. Костюк М.П. Програма та методичні розробки до навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності” для студентів вищих навчальних закладів з гуманітарних та природничих спеціальностей. – Рівне: РДГУ, 2001.
2. Костюк М.П., Шевчук О.А. Програма та методичні розробки до навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності” для студентів вищих навчальних закладів з гуманітарних та природничих спеціальностей. – Рівне: РДГУ, 2005.
3. Костюк М. П., Шевчук О.А. Методичні вказівки до виконання самостійних, практичних робіт та підготовки до заліку з навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності”: Для студентів вищих навчальних закладів гуманітарних та природничих спеціальностей денної та заочної форм навчання. – Рівне: РДГУ. – 2005.

Перелік наочних посібників:

Перелік **ТЗН** (таблиці, плакати, кіно- і діафільми, відеофільми, слайди і навчальні демонстрації):

Стенди:

1. Ризик повсякденного життя.
2. Ризик загибелі людини в Україні.
3. Принципи безпеки життєдіяльності.
4. При пожежі необхідно.
5. Запобігти електротравмування можна.
6. Чинники зниження життєдіяльності.
7. Шляхи підвищення життєдіяльності.
8. Правові основи безпеки життєдіяльності.

Таблиці:

1. Таблиці стану природно-техногенної безпеки по областях України.
2. Про загибель людей Рівненської області в 2000 році.

Плакати:

1. Ключ опитування (за Г.Айзенком).
2. Номограма для визначення темпераменту й характеру.

3. Основні органи людини.
4. У валеологічному світі.
5. Схема легень людини.
6. Внутрішні органи людини.
7. Скелет людини. Будова органу зору та його захворювання (короткозорість, далекозорість).
8. Взаємозв'язок і взаємозалежність життєдіяльності і навколишнього середовища.
9. Елементи здорового способу життя, дія яких забезпечує оздоровлення організму.
10. Здоровий спосіб життя. Нездоровий спосіб життя.
11. Долікарська допомога при ураженні електричним струмом.
12. Основні ознаки діабетичної та гіпоглікемічної коми.
13. Характеристика дії електричного струму на організм людини залежно від його виду та величини.
14. Процеси, які визначають здоров'я (за Апанасенком Г.Л.).
15. Види травм на сільськогосподарських роботах.
16. Темперамент.
17. Медикаменти і засоби для надання першої долікарської допомоги.

Діафільми:

1. Органи тіла людини.
2. Наркоманія. Токсикоманія. Їх виникнення, проходження (клініка) і наслідки.
3. Гігієнічні знання.
4. Сміливі і спритні.
5. Орган зору людини.
6. Перша меддопомога при травмах, нещасних випадках і раптових захворюваннях (дві частини).

Комплект плівок (додатки до практичних і лекційних занять).

Компакт-диски:

1. Курси БЖД (візуальне забезпечення курсу БЖД).
2. "Магнолія ТВ".

Відеокасети:

1. Надання першої долікарської допомоги.
2. Поняття про аналізатори.

11. Список рекомендованої літератури

Основний

1. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Львів: Піча Ю.В., 2002. – 328 с.
2. Джигирей В.С., Жидецький В.Г. Безпека життєдіяльності: Підручник. – Львів: Афіша, 2001. – 256 с.
3. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Суми: Видавництво “Університетська книга”, 1999. – 301 с.
4. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Основа, 2004. – 880 с.
5. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С. та ін. Практикум з охорони праці: Навчальний посібник. – Л.: Афіша, 2000. – 352 с.

Додатковий

1. Конституція України, 28 червня 1996 р. – К., 1996.
2. Про охорону праці: Закон України. – К., 1992.
3. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
4. Брехман И.И. Валеология – наука о здоровье. – М.: Физкультура и спорт, 1990. – 208 с.
5. Домарецький В.А., Златев Т.П. Екологія харчових продуктів. – К.: Урожай, 1993. – 192 с.
6. Заплатинський В.М. Основи кримінологічної безпеки сучасного бізнесу: Навч.посібник для вузів. – К.: Київ.держ.торг.-екон.ун-т, 2000. – 141 с.
7. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О.Бачинський, Н.В.Бернада, В.Д.Бондаренко та ін.; за ред. Г.О.Бачинського. – К.: Вища шк., 1995. – 238 с.
8. Безпека життєдіяльності: Навч.посібник / Є.П.Желібо, Н.М.Заверуха, В.В.Зацарний. За ред. Желібо Є.П. – Львів: “Новий Світ-2000”. – 2001. – 320 с.
9. Радиоактивные загрязнения и их измерения: Учеб.пособие / М.Т.Максимов, Г.О.Оджагов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Энергоатомиздат, 1989. – 304 с.
10. Швидка медична допомога: Навч.посіб. / Л.П.Чепкий, О.Ф.Возіанов, О.Й.Грицюк та ін.; За ред. Б.Г.Ананасенка, Л.П.Чепкого. – К.: Вища шк., 1998. – 311 с.

11. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.
12. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
13. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
14. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
15. Про працю: Закон України. – К., 1994.
16. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №27.
17. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
18. Адабашев И.И. Трагедия или гармония? Природа-машина-человек. – М.: Мысль, 1973. – 365 с.
19. Апанасенко Г.Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека. – СПб.: МГП. Петрополис, 1992. – 123 с.
20. Волович В.Г. Человек в экстремальных условиях природной среды. – М.: Мысль, 1983.
21. Котик М.А. Психология и безопасность. – Таллин: Валгус, 1987.
22. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч.посіб. – К.: КНБУ, 2000. – 232 с.
23. Кукал З. Природные катастрофы. – М.: Знание, 1986.
24. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. – М.: Мол.гвардия, 1990. – 351 с.
25. Охорона праці: Навч.посіб. / Я.І.Бедрій, В.С.Джигирей, А.І.Кидасюк, П.І.Огринський, С.І.Дембіцький, В.М.Єнкало, М.І.Шевченко. – Львів: ПТВФ “Афіша”, 1999. – 258 с.
26. Павленко А.Р. Компьютер и здоровье. Решение проблемы. – 3-е изд., перераб. и доп. – К.: “Основа”, 1998. – 152 с.
27. Радиация. Дозы, эффект, риск. – М.: Мир, 1988.
28. Смоляр В.І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров'я, Український червоний хрест, 1991. – 32 с.
29. Сытник К.М. и др. Биосфера, экология, охрана природы: Справ. пособие. – К.: Наук.думка, 1997.
30. Царфис П.Г. Действие природных факторов на человека. – М.: Наука, 1982. – 193 с.
31. Черноушек М. Психология жизненной среды. – М., 1989. – 174 с.
32. Юнацкевич П.И., Кулганов В.А. Психология обмана: Учебное пособие для честного человека. – СПб.: Атон, 1999. – 320 с.
33. Біологія / А.А.Слюсарев, А.В.Самсонов, В.Н.Мухін та ін. Під ред. В.О.Мотузного. – К.: Вища школа, 1991.

34. Захарченко М.В., Орлов М.В., Голубов А.К. Безпека життєдіяльності у повсякденних умовах виробництва, побуту та надзвичайних ситуаціях: Навч.посібник. – К.: ІЗМО, 1996.
35. Косенко Я.В. Основи медичних знань. – К.: арт-Освіта, 2004. – 159 с.
36. Пономарев В.Т. Энциклопедия безопасности. – Д.Сталкер, 1997.
37. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988.
38. Гиренок Ф.И. Экология, цивилизация, ноосфера. – М.: Наука, 1987.
39. Казначеев В.П. Учение В.И.Вернадского о биосфере и ноосфере. – Новосибирск: Наука, 1989.
40. Моисеев Н.Н. Современный антропогенез и цивилизационные разломы. Эколого-политологический анализ // Вопр. философии. – 1995.
41. Моисеев Н.Н. Человек и биосфера. – М.: Молодая гвардия, 1985.
42. Моисеев Я.Я. Человек и ноосфера. – М.: Молодая гвардия, 1990.
43. Заставецька О.В., Царик Л.П. та ін. Основи екологічних знань. – Тернопіль, 2004.
44. Неллі Лисенко. Практична екологія. – Івано-Франківськ, 1999.
45. Від екології природи – до екології душі. – Київ, 2004. – Частина 1.
46. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екології. – Київ, 2004.
47. Смоляр В.И. Рациональное питание. – Москва, 1999.
48. Вольпер И.Н. Легенды и были о продуктах. – Москва, 2001.
49. Журнал “Позакласний час”. Раціональне харчування. 2004.
50. Баландин Р.К., Бондарьов Л.Г. Природа і цивілізація. – М, 1998. – 391 с.
51. Вернадський В.І. Хімічна будова біосфери і її оточення. – М., 1989. – 339 с.
52. Пестициди в екосистемах: Проблеми і перспективи. – Новосибірськ, 1994. – 143 с.
53. Шандала М.Г. Навколишнє середовище і здоров'я населення. – Київ, 1988. – 152 с.
54. Стефан В.К. Життя рослин і добрив. – Москва, 1981.
55. Авдулина А.С. Жизнь без лекарств. – М.: ФИС, 1985.
56. Булич Э.Г. Физическая культура и здоровье. – М.: Знание, 1981.
57. Вайбаум Я.С. Гигиена физического воспитания. – М.: Просвещение, 1986.
58. Белоус Б.Б. Темперамент и деятельность. – Пятигорск, 1990.
59. Гуревич К.М. Профессиональная пригодность и основанные свойства нервной системы. – М., 1970.

60. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы. – Казань, 1969.
61. 66. Стреляу Я. Роль темперамента в психологическом развитии. – М., 1982.
62. Трошихін В.О., Віленський Ю.Г. Темперамент... Що це? – К., 1966.
63. Данилишин Б.М. Природно-технологенні катастрофи: проблеми економічного аналізу та управління / НАН України і Рада по вивч. продуктивних сил України. – К.: Нічлова, 2001.
64. Піскун І.П., Кіт Ю.В. Безпека життєдіяльності. Психологічні аспекти: Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2000. – 238 с.
65. Мостова Т. Типи темпераментів: чому їх треба знати? // Дивослово. – 1999. – №3.
66. Громов И.В. Здоровая жизнь // Знание. – М., 1985.
67. Шалыгина Г.П. Философия здоровья на каждый день и на всю жизнь // Наука. – М., 1983.
68. Спорт і здоров'я. – 2000. – №6. – С.7.
69. Резниченко О.М., Судак Ю.М. Перевір себе: Навчально-методичний посібник. – К., 2003.
70. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – Київ: Вища школа, 2005.
71. Вісьневська-Рошковська Д. Нове життя після шістдесяти. – М.: Прогрес, 1989.
72. Фролькис У.В. Старіння і збільшення тривалості життя. – Л.: Наука, 1988.
73. Тарнавський Ю.Б. Щоб осінь була золотою. – М.: Медицина, 1988.
74. Віленчик М.М. Біологічні основи старіння і довголіття. – М.: Медицина, 1986.
75. Царегородцев Г.И. Умови життя і здоров'я населення. – М.: Медицина, 1975.
76. Западню В., Захарія А., Волонець У. Ліки, старіння, довголіття. – К., 1995.
77. Максимов Н.Т., Оджагов Г.О. Радіаційне зараження. – М., 1989.
78. Андріївський Ю.З., Волошин С.М., Відоменко О.І. Попередження надзвичайних ситуацій: Дискусійно оглядовий збірник статей штаб ЦО України. – К. 1997. – 208 с.
79. Бірюков А.А. Приглашаем попариться. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – 109 с.
80. Михайлов В., Палько А. Выбираем здоровье. – М.: Молодая гвардия, 1985. – 109 с.
81. Дворак Й. Земля, люди, катастрофи. – К.: ВШ, 1989.
82. Шценко С. Энциклопедия здоровья и долголетие. – Харьков: “Фомю”, 2003.

83. Григоров Ю.Г., Козловская С.Г. Питание после шестидесяти. – К., 1995.
84. Кривонос М.В., Иващенко М.И. Режим питания здорового человека. – К., 1997.
85. Дмитрієв Ю.Д. Охорона навколишнього середовища. – К.: Вища школа, 1997. – 189 с.
86. Єлін Ю.Я., Зерова М.Я. Україна: екологічний аспект. – К.: Просвіта, 1995. – 217 с.
87. Куликов П.В. Як подолати перевтому // Методичний вісник. – 2001. – №4.
88. Волковецький В.І. Що таке втома? // Початкова школа. – 1987. – №6.
89. Доскин В.А., Лаврентьева Н.А. Ритмы жизни. – Москва, 1991. – 112 с.
90. Арцишевський Р.А. Світ і людина. – К., 1996.
91. Гунский Ю.И., Долго-Сабуров В.Б., Храпак В.В. Химические катастрофы и экология. – К., 1993.
92. Савчук Р.І. Загальне землезнавство. – Рівне, 2001
93. Вайсс Ф.Р. Нравственные основы жизни. – М., 1994.
94. Охорона природи: Посібник для учнів старших класів ЗОШ, ліцеїв, гімназій, коледжів / В.М.Бровдій, Н.В.Вадзюк, А.Д.Гончар та ін. За ред. В.М.Бровдія. – К., 1997.
95. Анісімова М. Право на свободу та особисту недоторканість: відповідність українського законодавства європейським стандартам // Право України – 1999. – №2.
96. Нормативно-правові акти з питань охорони здоров'я за 2000 рік / за ред. В.Ф.Москаленка – К., 2001.
97. Закони України. Основні чинні закони і кодекси України / Уклад. Ю.П.Єлісєненко – 2-ге видання. – К.: Махаон – 2003. – 976 с.

12. Ресурси

До складу інформаційних ресурсів навчальної дисципліни входять:

1. Типова програма нормативної програми “Безпека життєдіяльності” для студентів вищих навчальних закладів освітнього рівня “неповна вища освіта” та “базова вища освіта” всіх спеціальностей (розглянуто і схвалено на засіданні Дорадчої науково-методичної ради “Безпека життя і діяльності людини” Міністерства освіти і науки України, протокол №6 від 06.06.2002р.).
2. Бібліотеки:
 - РДГУ – 33000, м.Рівне, вул.Остафова, 31, тел.22-59-15;
 - обласна наукова – 33000, м.Рівне, майдан Короленка, 6, тел. 22-10-63;
 - міська бібліотека – 33000, м.Рівне, вул. Гагаріна, 67, тел. 24-12-47.
3. www.gada.bgd.narod.ru.

Облік оцінки знань і умінь студентів з дисципліни
Студенти _____ факультету
 Лекцій _____ год., практичних занять _____ год.,

№з/п	Прізвище, ім'я, по батькові студента	Самостійна робота											Робота в аудиторії										
		Реферат											Лекції										
		№ реферата	Дисциплінованість	Вступ	Основна частина	Висновок	Доповідь	Всього	Загальна оцінка	Рецензія	Всього балів	Число відвідувань	Повн.конспекта	Всього балів									
															5	3	9	4	4	25	5	30	1

Таблиця 1

“Безпека життєдіяльності” по модульно-рейтинговій системі
 групи _____ 200____/200____ року
 самостійна робота _____ год.

Робота в аудиторії										Контроль знань							Примітка	
Практичні заняття										Підсумковий				Рубіж-ний				
Відвідування					Само-стійно					Мо-дуль1		Мо-дуль2		Всього балів	Оцін-ка			
					Всього балів	Звіти	Підсум.зан.	Всього	Всього балів	Оцінка	Бали	Оцінка	Бали		Сума балів	Університ.		Європейськ.
					16			16	50	10		10			20	10 0		

Навчально-методичне видання

**Програма навчальної дисципліни
“Безпека життєдіяльності”**

Для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей

Автори:

Костюк М.П. – доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін і технологій;

Шевчук О.А. – викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін і технологій; член науково-методичної ради з ЦО, ОМЗ, ОБЖ у Рівненській області.

Відповідальний за випуск Юсенко Ю.С.

Комп'ютерний макет і верстка Парфенюк В.І.

Підписано до друку 16.06.2006 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Умовн. друк. арк. 0,9. Наклад 100 примірників
Замовлення №29/2

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м.Рівне, вул. С.Бандери, 12